

Tillatelse for et stiftendes aksjeselskap med A/S Rjukanfos og staten som deltakere, til erverv og regulering i Røldal—Suldalvassdraget m. v.

og hytter må planlegges på lang sikt, og vi mener at der i god tid før reguleringsarbeidene påbegynnes må etableres nødvendige nye overnattingssteder og anordnes ruter mellom disse — ruter som må bli de fremtidige ferdselsveger i området.

Vi vil i parentes bemerke at vi i sommer var ute for det tilfelle at Ståvatnet og Kjela-vatnet i området ved Haukalidseter ble oppdemmet midt i turistsesongen — med den følge at 2 broer ble satt under vatn — og ferdselsvegen stengt.

Når det gjelder reguleringen i sin alminnelighet synes vi at almenheten må kunne forlange at konsesjonssøkeren plikter å fremlegge den tekniske løsning av utbyggingen i flere alternativer.

Det er vanskelig for friluftsjinteressene å ta standpunkt til om reguleringshøyden for de enkelte bassengene skal være akkurat den som den tekniske og forretningsmessige ledelse kommer fram til, uten at der påvises grunner for det. Vi mener at det klart bør framlegges hvorfor den bestemte høyde er valgt, og hvorfor andre reguleringshøyder ikke kan anvendes.»

Den Norske Turistforening har sendt Hovedstyret denne uttalelse datert 13. desember 1961:

«Den Norske Turistforening har behandlet saken i møte den 11. ds. DNT vil ikke motsette seg en rimelig regulering av dette vassdrag, men vil så innstendig som mulig fraråde den planlagte oppdemming og ødeleggelse av Valldalen med følgende begrunnelse:

Valldalen er den eneste gjenværende dal i Norge hvor den gamle seterkultur ennå eksisterer, og som på grunn av sin beliggenhet og de særegne forhold i bygda, må antas å kunne fortsette i alle tider framover.

Legges dalen under vann vil en særpreget norsk og levende kultur bli ødelagt og næringsgrunnlaget for setereierne ødelegges. Turistmessig vil dette ha stor betydning. En av Norges vakreste daler blir ødelagt. Den påtenkte dam ved Hyttejuvet vil, på grunn av dalens særegne form, virke overveldende og knugende for alle som ennå vil ferdes i den nedre, av reguleringen ennå uberørte del, av dalen.

Valldalen er dessuten den eneste forbindelse til og fra Hardangervidda sydfra, og hverken vei langs det oppdemmede Valldalsvann eller båtforbindelse på vannet vil kunne gi en tilfredsstillende løsning på denne trafikk — og i alle tilfeller kan slik transport bare nyttes om sommeren.

Ifølge sivilingeniør Ræstads utredning av 6. oktober 1961, side 3 vil vannstanden selv på sommertid kunne differere opptil 20 m. Dette vil i høy grad influere på og vanskeliggjøre båttrafikken såvel for passasjerer som gods.

En 10 km lang vei langs østsiden av Valldalsvann vil neppe få noen betydning for fotturisttrafikken, men tvert imot virke skremmende, og gi som resultat synkende trafikk, hvis det ikke kan opprettholdes fast bilrute, slik som foreslått for båttrafikken. Vi går ut fra at en melkebilrute ikke er aktuell, da det idag bare er en seter i drift ved nordenden av Valldalsvann foruten seterdrift på DNT's hytte Valldalseter. En flytning av setrene syd

for vannet opp til nordenden blir neppe aktuell på grunn av den lengere forbindelse, kortere brukstid og dårligere beiter.

Vintertrafikken vil vanskeligjøres i ennå høyere grad. Den sterkt vekslende vannstand og store uttapping vil umuliggjøre ferdsel og transport på vannet i vårmånedene når trafikken er på sitt høyeste og umuliggjøre vintertransport av varer til Valldalseter og Litlos turisthytte. Et veianlegg vil heller ikke bedre disse forhold, da veien neppe kan holdes oppe i vintertiden. Dertil vil den bli liggende alt for utsatt i fjellsidene. Områdene omkring vannet vil bli spesielt stygge om sommeren med den sterkt varierende vannstand. Valldalsvann som øverste magasin skal antagelig tappes sist, og kan neppe påregnes fylt igjen før senhøstes.

Fotturisttrafikken på Hardangervidda er for tiden i god oppgang. Men vi er ikke i tvil om at en oppdemming av Valldalen vil virke hemmende og direkte ødeleggende på utøvelsen av friluftslivet på denne del av vidda.

Vi viser i denne forbindelse til Nørdestedseter, som etter at Årdal-Sunddal Verk A/S begynte sine anleggsarbeider i dette distrikt og la vei fra Fortun til Nørdestedseter, stadig har hatt synkende besøk til tross for at trafikken overalt ellers i fjellet har vist meget god stigning gjennom flere år.

I forbindelse med konsesjonssøknaden vil vi også peke på at de ikke omtaler reguleringen av Nupstjønn og Middyrvann som A/S Hydro nå opplyser vil bli regulert senere og ført til Nøvlø.

Konsesjonssøknaden gir derfor ikke et fullstendig bilde av den samlede regulering og det synes merkelig at konsesjonæren ikke finner å ville ta med i søknaden alle påtenkte reguleringer, men går ut fra at den omsøkte regulering uten videre kan utvides ved senere reguleringer.

Norsk Hydros bedriftsblad nr. 5 for oktober 1961 meddeler dessuten at visse forberedende arbeider, som anlegg av veier, brakker osv. allerede er satt i gang.

Betyr dette at det fremdeles regnes med at det blir gitt konsesjon når saken er kommet så langt at konsesjonssøknaden foreligger, er vel dette stikk i strid med hva som ble uttalt i Stortinget under behandlingen av «takrenne»-reguleringen i Hurrungene. I såfall må de øvrige interesser i forbindelse med slike reguleringer komme inn i bildet og få gi sine uttalelser allerede ved den forberedende planlegging. Noe som forøvrig i alle tilfeller bør bli praksis av hensyn til almene naturvern hensyn i forbindelse med anlegg av slik art.

Vi vil også nevne at vi — både her og i de fleste andre deler av landet — savner en skikkelig distriktsplanlegging og et samarbeide mellom de enkelte reguleranter. Nå sees hvert prosjekt for seg — det søkes ikke alternative løsninger — som i forbindelse med et samarbeide regulerantene imellom sikkert i mange tilfeller vil kunne gi mere kraft — billigere utbygging og mindre inngrep i naturen.

Idag er kraftoverføring intet problem. Et større samarbeide i den retning vil kunne muliggjøre en større utnyttelse av allerede eksisterende reguleringer og frigjøre endel

Tillatelse for et stiftendes aksjeselskap med A/S Rjukanfos og staten som deltakere, til erverv og regulering i Røldal—Suldalvassdraget m. v.

av den natur som det er ønskelig å beholde intakt.

For øvrig er snart alle vassdrag i denne del av landet regulert eller står foran store reguleringer. Dette skulle tilsi at nettopp Valldalen og denne lille del av Hardangervidda burde holdes intakt.

Under forutsetning av en regulering av Valldalen vil Den Norske Turistforening nedenfor trekke frem endel av de vanskeligheter og de følger dette vil ha for turistferdselen og driften av turisthyttene Valldalseter og Litlos:

Valldalseter må flyttes eller bygges ny og foreningen skaffes husvær tilsvarende sin egen hytte og de rom med seterbruk som nå leies ved nordenden av vannet. Tilstrekkelig stor selveiertomt med vann og kloakk, transportvei fra vannet, beite- og brendselsrettigheter. Det må tas hensyn til tynge og vanskeligere transport både på vannet og fra dette og opp til den nye tomt, mindre beitetid på grunn av høyere beliggenhet og tap i inntekt ved mindre trafikk.

Da vintertransport så å si umuliggjøres må såvel Valldalseter som Litlos baseres på sommertransport av varer, brendsel m. v. med kløvhest, helikopter eller fly, og dette betinger igjen høyere driftsutgifter, foruten at det må anordnes større og frostfrie oppbevaringsrom for vinteroppbevaring.

Det vil også bli nødvendig med omlegging av fotturistruter — broer og kloppe for forbindelse nordover, vest- og sydvestover, og det må opprettes faste båtruter på vannet eller bussforbindelse på veien innpasset for turisttrafikken — hva forsåvidt båtruten angår A/S Norsk Hydro selv har foreslått.

Videre må det kreves full opprydding av de neddemte områder, og at skjemmende steintipper unngås. Den Norske Turistforening forbeholder seg dessuten å fremme videre krav såfremt den fremtidige drift av hyttene vil by på vanskeligheter som vi idag ikke har oversikt over.

Hva angår reguleringen av de nedenforliggende vassdrag, vil vi komme tilbake til dette etter å ha mottatt Stavanger Turistforenings uttalelse og etter at Landbruksdepartementets fiskerisakkyndige har avgitt uttalelse om skadevirkningene for fisket i forbindelse med mulig regulering av Suldalslågen.»

En rekke privatpersoner har også avgitt uttalelse i forbindelse med søknaden.

Olav Lien, Nesflaten, brev av 5. mai 1961:

«Ifølge Deres annonse i pressen gaar A/S Norsk Hydros reguleringsplaner blandt annet ut paa å senke Røldalsvannet 17 meter. Dermed vil altså «Storelva» gjennom dalen forsvinne, og fisken bli ødelagt.

Jeg er eier av gaarden Lien nedenfor Røldalsvannet og denne gaarden har evigvarende fiskerett i elven paa eiendommene Hegerland og Hellersli, en strekning paa 3—4 km. Dersom reguleringen medfører at fisken forsvinner eller fiskebestanden forringes, gjør jeg hermed merksam paa at jeg akter å kreve erstatning for det ødelagte fiske.»

Hordatun Hospits, Røldal, brev av 6. mai 1961:

«Som eier av Hordatun Hospits protesterer jeg herved mot senking av Røldalsvatnet i den grad at det går ut over turisttrafikken i bygda, og tar alle forbehold for skadeserstatning ved tap i fremtidig næring p. g. a. reguleringa. 17 m senking må få store skadevirkninger både for turistlivet og ved nedsatt jordverdi i tomtepris rundt vatnet.

Jeg er også jordeier — gr. nr. 1, br. nr. 24 og 54.»

Martinus Seim, Røldal, brev av 6. mai 1961:

«Som eier av gr.nr. 1, Br.nr. 31 i Røldal protesterer jeg herved mot senkning av Røldalsvatnet, og tar alle forbehold for skadeserstatning p. g. a. nedsatt jordverdi og tap i fremtidig næring ved at lendet som støter til vatnet på min eiendom ikke kan selges til hustomter p. g. a. reguleringa.»

Banksjef Nils Øverland, Sauda, brev av 10. mai 1961:

«Etter kunngjøring i dagspressa ser vi at Norsk Hydro no søker konsesjon mellom anna på dam i Hyttejuvet og neddemming av Valdalen i Røldal.

Så sant det ennå finns nordmenn mellom oss så må alle protestera mot at Røldal skal varta rasert på denne måten. Vert det gjeve konsesjon slik det her er søkt om, vart heile Valdalen øydelagt, og kva er Røldal utan denne dalen som har vore matbuda og leve-måten for fjellfolket i alle aldrar og er det framleis?

Dalen kan ikkje erstattas med pengar.

Eg har og ei hytte i Valdalen, bygd for 4 år sidan. No har eg ikkje vorte spurd eingong om eg vil selja. Så er det og ei anna sida i denne saka som bør koma fram. Eg har to brør som i ein mannsalder har dreve stølsdrift i Valdalen. Dei eig ikkje stølane men leiger beite av andre grunneigarar. Der er mange, mange, slike i Røldal, og alle desse vil no missa levebrødet om Norsk Hydro får konsesjon.

Eg kjem til Oslo i juni måned for å vera med på Den Norske Bankforening's årsmøte, og då eg er født og oppvaksen i Røldal ville eg sett stor pris på å fått ei samtale med rette vedkomande når det gjeld denne store saka.»

Erik Jordebekk, Roaldkvam, brev av 15. mai 1961:

«Det er Norsk Hydro sine planar om utbygging av Bleskestadlvi og Kvandalslvi, og dei forandringar det vil føra med seg, at eg vil gjera nokre merknad um.

Det er tømmerfløyting ned til Suldalsvatnet. So hev eg rettar i Bleskestadlvi. Og eg hev eigedom i heidi som grensar til fru Hanna Roaldkvam sine eigedomar.»

Vigleik Rasmus Roaldkvam, Roaldkvam, brev av 21. mai 1961:

«I høve Dykkar lysing om Norsk Hydro si forestående utbyggjing av elvane i Røldal—Suldal vil me med dette gjera Dykk merksam på at Kvednabekken og Tverråno som er medtekne i konsesjonssøknaden ikkje er selde. Det har heller ikkje vore tinga um salg.

Likeeins har me heller ikkje tinga um